

S O L A V A Y A

Àngels Aymar i Ragolta

Text© Àngels Aymar i Ragolta 2010

SOLAVAYA 2010

Traduïda al anglès per Caridad Svitch

Lectures dramatitzades a New York, Octubre 2010

Prelude Festival:

The Martin E. Segal Theatre Center

Teatro del Repertorio Español NYC

Repartiment

PARE: Ron Cohen

FILL: Grant Neale

FILLA: Juliana Francis-Kelly

MARE: Lynn Cohen

DIRECCIÓ: Hillary Spector

SOLAVAYA, és una expressió que ve dels antics camperols cubans. El mussol era considerat un ocell de mal averany i quan el sentien cantar pronunciaven aquesta paraula per fer-lo marxar. Actualment s'utilitza quan es vol abreujar un mal moment, per combatre els malefics i per allunyar la mort.

Quan passa un cotxe fúnebre, per exemple, els cubans se senyen tot dient:

“Solavaya que se vaya!”

També és el títol d'una antiga cançó de Sonora Ponceña

PERSONATGES

PARE

Articulista i professor d'universitat a Cuba, fins que s'exilia al 1959.

MARE.

D'origen francès, mestra jubilada.

MARTÍ

El fill. Arquitecte.

ANNA

La filla. Concertista.

L'autora no especifica l'instrument musical que toca el personatge de l'Anna.

L'obra transcorre en el jardí de la casa familiar, a les muntanyes dels Pirineus, als afores d'un poble límit entre Catalunya i França.

Només hi ha una escena interior que té lloc a l'habitació dels pares.

Principi d'estiu.

SOLAVAYA

U

Una llum retalla la figura del perfil del PARE, que està al fons, dret, mirant a l'infinit i completament immòbil.

Fosc

DOS

El Pare està assegut al porxo.

La Mare surt a rebre en Martí que arriba per l'altra costat.

MARE.- On vas tan carregat?

MARTÍ.- De camí m'he aturat a comprar quatre coses...

MARE.- Però si tenim de tot fill, no calia. *L'abraça* Estàs més prim.

MARTÍ.- *Somriu.* Sempre em dius el mateix, menjo bé mare, no pateixis.

Com està el pare?

MARE.- Va fent. Un dia a l'hospital, l'altre descansa, l'altre hi torna, la seva vida depèn d'una màquina i la meua, d'ell. *Agafa una de les bosses.*

Al principi no m'atrevia ni a sortir de casa, sempre pendent de si ens avisaven pel trasplantament, però des que va arribar la teua germana tot és més senzill. Ella ho té pitjor, perquè l'atabalem amb les nostres coses i a més, ha d'acompanyar en cotxe al teu pare a l'hospital.

MARTÍ.- *Per la bossa.* Deixa, ja ho porto jo.

MARE.- Sort que ara has arribat, ella se'n podrà anar uns dies.

MARTÍ.- I per què no hi va en taxi, a l'hospital?

MARE.- S'entesta a acompanyar-lo, no vol de cap manera que hi vagi sol.

Diu que no li fa res, però jo crec que no s'imaginava que s'allargaria tant.

En Martí insisteix a agafar-li la bossa. No pesa.

MARTÍ.- No et va bé per l'esquena.

MARE.- A la meva pobra esquena, ja no li ve d'aquí.

MARTÍ.- Tossuda. *Li fa un petó.*

MARE.- Ui, com punxes! Que bé que has vingut, a l'Anna li convé marxar.

MARTÍ.- Mare...És que al final hi ha hagut un canvi de plans i...no em podré quedar.

MARE.- Què dius ara!?

MARTÍ.- La setmana que ve he de marxar de viatge...

MARE.- La teva germana es posarà feta una fera.

MARTÍ.- Ja...

MARE.- Està d'un mal humor... I no tens manera d'arreglar-ho?

MARTÍ.- Ho he intentat però... És que no depèn de mi.

Arriben fins on és el pare.

MARTÍ.- Tornes a escriure?

PARE.- Un escriptor mai no deixa d'escriure, fill, tot allò que veu, sent o imagina, ho transforma en paraules. Jo, ja fa temps que no aconsegueixo donar forma a cap pensament, però asseure'm aquí, amb un llapis i un paper, és un costum del qual no em puc desentendre.

Recita.

“Et queixes, Vèlox, perquè jo escric epigrames llargs.

Tu no escrius res: els fas més curts”

En Martí li fa un petó.

MARTÍ.- Segur que exageres.

PARE.- Quan et fas vell, fins i tot les paraules se't resisteixen.

MARTÍ.- Sempre has dit que per Petrarca la vellesa no era cap malaltia.

PARE.- Devia ser un privilegi reservat als savis...

MARE.- Tot el dia rondina! Deixaré això a la cuina.

De lluny arriba una música.

MARTÍ.- Està assajant?

MARE.- El concert és d'aquí un parell de setmanes.

MARTÍ.- Tan aviat?

MARE.- T'ho vaig dir per telèfon, no te'n recordes? Ja té la teva entrada.

S'està fet un tip de treballar, pobreta. Es veu que és un concert molt complicat, la partitura està escrita a mà i hi ha molts canvis amunt i avall, i què sé jo! Ja t'ho explicarà ella. Vaig a dir-li que ja has arribat.

MARTÍ.- Ja hi aniré jo.

MARE.- Alguna d'aquestes bosses va a la nevera?

MARTÍ.- Només la dels formatges.

PARE.- Seu.

MARE.- Això, seu i descansa. Vens tot suat. He fet llimonada, et refrescarà.

PARE.- Has passat pel poble?

MARTÍ.- Sí, però no m'hi he aturat perquè no es pot aparcar enlloc.

PARE.- Són les novetats! Com que han tingut la brillant idea de convertir-ho en zona de vianants, has de deixar el cotxe tan lluny que ningú no hi anirà a comprar.

La Mare segueix la conversa des de la finestra de la cuina que dona al porxo.

MARE.- Es pot aparcar a baix, a la carretera.

PARE.- És més pràctic anar al supermercat dels afores, perquè hi pots deixar el cotxe al davant.

MARTÍ.- És el que he fet jo...

MARE.- A mi m'agrada com ha quedat, es veu més net.

PARE.- Arquitectònicament és un nyap, a tu què t'ha semblat?

MARTÍ.- No m'hi he fixat gaire.

PARE.- Un nyap! Ja hi anava poca gent i ara semblarà un poble fantasma.

MARE.- A l'hivern ja se sap.

PARE.- I a l'estiu igual!

MARTÍ.- Avui no hi havia ni una ànima.

PARE.- Ho veus?

MARE.- No sé per què et queixes tant, si tu no hi baixes mai al poble.

PARE.- Un poble ha d'estar viu, amb els venedors que criden pels carrers, l'afilador de ganivets, el noi dels diaris...

MARTÍ.- En quin segle vius, pare?

PARE.- *Recita:*

“Totes les coses canvien i la gent evoluciona.

Només a nosaltres l'orgull no ens abandona”.

MARE.- Martí, a veure si demà tens un moment i m'ajudes a llençar unes capses que hi ha a les golfes. Són massa grosses per mi.

PARE.- Li ha agafat una fal·lera de llençar...

ANNA.- *Entra.* Home, ja has arribat!

MARTÍ.- Ara fa un moment. *Es fan un parell de petons.*

ANNA.- Et deixes barba?

MARTÍ.- Descanso d'afaitar-me. I tu, que t'has fet als cabells?

ANNA.- Res, me'ls he recollit, per la calor.

MARTÍ.- Com va la preparació del concert?

ANNA.- Una feinada!

MARTÍ.- El que he sentit sonava força bé.

ANNA.- Em falten hores.

PARE.- És culpa meva, la distrec, com que m'ha d'acompanyar a l'hospital i tot plegat...

ANNA.- *Amb cantarella* Sí, pare, sí, tot és culpa teva! Però tranquil, demà al matí marxo i a partir d'ara, t'hauràs d'entendre amb en Martí.

La Mare i en Martí creuen mirades.

MARE.- *Deixant unes plates amb menjar a sobre la taula* Has vist que guapo està el teu germà, amb aquesta camisa?

ANNA.- Guapíssim!

MARE.- No te'n fotis. El color t'afavoreix i a més, fas bona cara.

ANNA.- N'hi ha que viuen bé...

MARE.- T'he comprat embotit d'aquell que t'agrada tant.

ANNA.- Menja, menja, que estàs molt prim!

MARTÍ.- *Riu.* És el primer que m'ha dit quan m'ha vist.

ANNA.- Vaig a buscar el saler. Falta res més?

MARE.- *En Martí.* Com que nosaltres mengem sense sal... Porta l'aigua pel teu pare.

PARE.- Com va la feina?

MARTÍ.- Bé, bé. Ara hem presentat un projecte per un altre hotel.

ANNA.- *Amb intenció.* A les Bahames?

MARTÍ.- No, aquest serà a ...a la República Dominicana.

MARE.- La teva cosina hi va anar de viatge de nuvis i diu que és tan perillós. Sort que ells estaven en un hotel que hi havia de tot i no van sortir

per res d'allà. Es veu que els hi van posar un braçalet quan van arribar i amb això podien menjar i beure el volguessin, ho tenien tot pagat.

ANNA.- Doncs per no veure res del país, no calia anar tan lluny, ni gastar-se els diners.

MARE.- Només volien descansar, treballen molt i tots dos es guanyen molt bé la vida, ella...

ANNA.- Ella sí que té una feina de veritat, ja ho sabem mare ho has explicat mil cops. Però és una bleada!

MARE.- A tu no et cau bé...

ANNA.- M'emprenya que em comparis amb ella, no tenim res a veure.

MARE.- No ho he dit amb cap intenció de molestar-te... A mi m'agrada que et dediquis a la música.

ANNA.- Però preferiries que tingués una feina segura.

MARE.- Patiries menys.

ANNA.- Tu, patiries menys. No parlis per mi.

PARE.- Actualment, no hi ha cap feina segura.

MARE.- Sort que quan jo em vaig jubilar no hi havia tota aquesta problemàtica...

En Martí serveix llimonada.

MARE.- Al teu pare no n'hi posis.

PARE.- No em farà cap mal.

MARE.- Després tens acidesa...

ANNA.- Deixa'l, si li ve de gust, tot el dia l'hi estàs a sobre!

MARE.- No saps les ganes que tinc que facis el concert aquest d'una vegada, estàs d'una mal lluna!

MARTÍ.- Que no menges pare?

PARE.- Jo ja he sopat.

MARE.- Ell sopa més aviat, però no et pensis que mengi gaire...

MARTÍ.- No tens gana?

PARE.- És la medicació aquesta que...

ANNA.- La medicació no hi té res a veure, pare, i si no et va bé que te la canviïn.

PARE.- Comença a refrescar.

MARE.- Vols que et porti un jersei?

PARE.- Me'n vaig dins.

El Pare s'aixeca.

PARE.- Aquesta taula es mou, s'haurà de fixar.

MARTÍ.- T'acompanyo?

PARE.- No, no, no cal.

MARE.- Ara vindré.

MARTÍ.- Bona nit, pare.

ANNA.- Passa'm el ganivet. Bona nit.

PARE.- Te n'ocupes tu de recollir...

MARE.- Sí, ja t'entraré els teus papers.

PARE.- Anna, hi ha un arxiu que no trobo enlloc. Crec que l'he esborrat sense adonar-me'n.

ANNA.- Segur que has tornat a prémer *no*, quan l'ordinador et pregunta si el vols guardar.

PARE.- És possible...

ANNA.- Ja t'ho mirarà demà en Martí, jo me'n vull anar a primera hora.

PARE.- No hi ha pressa, no hi ha pressa.

Se'n va.

Silenci.

MARE.- Es cansa d'estar al mateix lloc i portava molta estona aquí esperant-te.

ANNA.- Per què el disculpes? Fa el que sempre ha fet, seguir els seus horaris, hi hagi qui hi hagi.

MARTÍ.- A mi no m'importa, si estava cansat...

ANNA.- Si estès tan malament, no seguiria quedant-se palplantat cada dia, amb la mirada perduda i pensant, qui sap què .

MARTÍ.- Encara ho fa?

ANNA.- Et sorprèn?

MARTÍ.- Pensava que ara que està malalt...

MARE.- Són els seus costums, no el podem canviar. ***Pel menjar.*** T'ho pots acabar tot si vols.

MARTÍ.- I a l'hospital, què? Com li va?

MARE.- Sort n'hem tingut del mossèn que comparteix habitació amb ell. Són quatre hores cada sessió i almenys té algú amb qui parlar, però hi ha dies que gairebé ni poden, pobrets, el tractament els fatiga, llavors llegeixen o s'endormisquen.

ANNA.- Ja ho veus, s'ha fet amic d'un capellà, i ara tot el dia parla d'ell.

MARTÍ.- Se sap quan li faran el trasplantament?

MARE.- Està en llista d'espera. Tant pot trigar dies, com mesos.

MARTÍ.- Jo l'he vist molt bé avui.

MARE.- Estava més eixerit perquè sabia que venies, però té alts i baixos.

ANNA.- Està deprimat, mare! Per què en aquesta casa mai no es diu res pel seu nom?

MARTÍ.- No ha de ser fàcil per ell.

MARE.- Per ningú fill, per ningú. Paciència. Ara vinc, que l'hi toca la medicació.

ANNA.- A *en Martí* En vols més?

MARE.- Martí, demà m'ajudaràs...

MARTÍ.- Amb les capsas, sí mare.

MARE.- Tens raó, ja t'ho havia dit.

Surt

MARTÍ.- Com és que estàs tan nerviosa, Anna?

ANNA.- Ho sento.

MARTÍ.- És pel concert?

ANNA.- Suposo... per tot una mica.

MARTÍ.- T'agrada el que has de tocar?

ANNA.- La partitura és tan bona com maleïda.

MARTÍ.- Al començament sempre et passa igual, però quan ja l'hagis interpretat més vegades...

ANNA.- No hi haurà més vegades.

MARTÍ.- I la gira?

ANNA.- L'han anul·lat. Massa músics, manca de pressupost.

MARTÍ.- Ostres, què dius?

ANNA.- Una merda!

MARTÍ.- Però seguiràs tocant amb ells, fareu altres concerts.

ANNA.- No em tornaran a cridar, ja han cobert l'expedient.

MARTÍ.- Però si quan et van convidar tot eren elogis!

ANNA.- Tu ho has dit, només hauré estat això, una convidada, no hauré entrat a formar part de la "família".

MARTÍ.- És per la teva història amb el director?

ANNA.- No, no hi té res a veure, a més ningú no ho sap. És perquè funciona així, han fet el mateix amb els altres solistes que hi han passat abans que jo. Només s'hi queden fixos els que tenen un nom.

MARTÍ.- Encara segueixes amb ell?

ANNA.- Sí.

MARTÍ.- Ha canviat la situació?

ANNA.- Què vols dir?

MARTÍ.- Ha deixat a la seva dona?

ANNA.- Ah, no, ni crec que tingui cap intenció de fer-ho.

MARTÍ.- I t'és igual?

ANNA.- Mira, prefereixo no parlar-ne, no en tinc ganes, n'estic molt tipa d'aquest tema. Vols una copeta?

MARTÍ.- Sí.

Pausa.

MARTÍ.- I la mare, com ho porta?

ANNA.- Ja ho has vist, tot ho repeteix cent cops. Em sembla que està pitjor que ell. Saps què fa quan cuina? S'imagina que li parla a una càmera de televisió i va explicant el menú que prepara, en veu alta.

MARTÍ.- No fotis!

ANNA.- L'altre dia ho tenia tot ben posat sobre el marbre, cada ingredient en un recipient i ella amb un davantal nou. Quan em va veure, em va fer anar fins a la finestra i llavors, parlant a fora com si hi hagués algú a l'altra banda, va dir: aquesta és la meva filla Anna, és concertista i la seva especialitat culinària són els pastissos. Em vaig espantar, de veritat, em pensava que el cap no li funcionava bé. Li vaig preguntar amb qui parlava i em va dir que m'havia presentat a les seguidores del seu programa i després, rient, em va dir que no em preocupés, que no s'havia tornat boja,

que només ho feia per distreure's. Em va explicar que portava un munt de programes fets i em va ensenyar una llibreta, on anota tots els menús.

Riuen.

MARTÍ.- És molt bo, la mare és genial.

ANNA.- Em va demanar que no li digués res al pare, que no ho entendria.

Sembla una casa de bojos, ja veuràs, ja veuràs el que t'espera...

Brinden.

MARTÍ.- Pel concert.

ANNA.- Pel desconcert.

Pausa

MARTÍ.- Anna...et volia comentar...

ANNA.- Què passa?

MARTÍ.- Res dona, res...

ANNA.- Quan comences una frase amb el meu nom, el que ve després no és res de bo.

MARTÍ.- Saps que abans he comentat el nou projecte...

ANNA.- El de la Dominicana?

MARTÍ.- Doncs el cas és que ens l'han acceptat ...

ANNA.- Felicitats. I?...

MARTÍ.- I... hi hauré d'anar...

ANNA.- Quan?

MARTÍ.- Eh?

ANNA.- Que quan hi hauràs d'anar?

En Martí posa cara de circumstàncies

ANNA.- No fotis, Martí! Quan?

MARTÍ.- El bitllet és per d'aquí a dos dies. Però espera, deixa'm parlar.

ANNA.- I una merda!

MARTÍ.- Escolta'm, no t'esveris...

ANNA.- No vull saber res, n'estic tipa dels teus rotllos. No penso encobrir més els teus *viatgets*.

MARTÍ.- Però si no tinc cap rotllo, de veritat!

ANNA.- Per què m'ho fas això? No ho veus que estic a punt de tenir una crisi nerviosa? Si no surto d'aquí, mataré algú!

MARTÍ.- No cridis i calmat, si us plau...

ANNA.- Mira que ho vaig pensar, eh? Però em vaig dir a mi mateixa, no, no serà tant cabró...

MARTÍ.- Si m'escoltessis un moment?

ANNA.- És pitjor, escoltar-te és pitjor, sempre tens algun argument o altre. No m'entabanyaràs, aquesta vegada no, et fots tu, jo no *pringo* més.

MARTÍ.- Puc parlar?

ANNA.- Hi vas o no a la Dominicana? Contesta, el projecte existeix?

MARTÍ.- Sí. Bé, sí i no.

ANNA.- Ets un desgraciat! I per què has vingut, si no et penses quedar?

MARTÍ.- He vingut per parlar amb tu, però no em deixes.

ANNA.-Parlar, de què? Tu només em vols convèncer perquè em quedi, perquè enganyi als pares fent-me còmplice del teu viatge, com cada vegada que t'emboliques amb algú, com cada vegada que els hi dius que no els pots venir a veure perquè t'ha sortit un viatge de feina. Ja m'ho conec... Tu pegant-te la gran vida i ells dient, no et preocupis fill, la feina és el primer. Així els impressions i es pensen que els edificis de mig món són teus.

MARTÍ.- Puc...

ANNA.- N'estic farta, em sents? Farta de tu i de tot! De mentides, mentides i més mentides! Ho sento, de veritat, però jo marxo, i si tu no et vols quedar, és el teu problema...

MARTÍ.- Em vols escoltar?

ANNA.- Que no vull, que no et crec, que s'ha acabat!

MARTÍ.- Anna, que me'n vaig a Cuba, ho entens? Me'n vaig a Cuba!

TRES

L'habitació dels pares. Estan asseguts, ella té un peu sobre la cuixa d'ell, que li talla les ungles .

PARE.- No sé per què tanta tecnologia, si n'hi ha prou amb un paper i un llapis!

MARE.- És una altra generació, estàs antiquat.

PARE.- M'importa un rave!

MARE.- I és clar que sí, llavors per què t'empipes?

PARE.- No el sé fer servir aquest coi d'ordinador.

MARE.- Però si t'hi passes hores!

PARE.- Se m'esborren els arxius...

MARE.- Paciència, ja n'aniràs aprenent. Jo sí que no hi entenc res de tot això, sort en tinc de la televisió.

PARE.- Una pèrdua de temps.

MARE.- Aquesta sèrie de biografies que fan, t'agradaria. No posis aquesta cara. L'última que vaig veure era de l'actriu aquella... Ara no em ve el nom... Aquella tan guapa, que ja fa anys que va morir... Es veu que és l'actriu que ha guanyat més Oscars, però mai en va anar a recollir cap, ho vaig trobar excepcional. Després van explicar que una vegada va anar a la cerimònia per entregar un premi, i s'hi va presentar en pijama, i això encara em va semblar més admirable. Ho va fer com a protesta, perquè tota aquella ostentació li semblava una banalitat.

PARE.- Amb això estem d'acord.

MARE.- Quina dona! Com carai es deia...S'ha de ser molt valenta, no trobes? En pijama davant de tothom, de tot el món, perquè ho transmeten a tots els països... Em fas mal!

PARE.- És que aquesta la tens molt clavada.

MARE.- Ja t'he dit que era millor fer-ho de dia, ara no t'hi veus prou bé.

PARE.- M'hi veig perfectament.

MARE.- Encara em faràs una carnisseria. I totes les altres actrius amb aquells vestits llargs, tan magnífics... No sé si després d'això la van contractar per fer més pel·lícules... Que valenta... Em fa una ràbia quan no me'n recordo d'un nom...

Pausa.

MARE.- Em sembla que plou. Sents?

PARE.- Jo no sento res.

MARE.- T'hauries d'haver quedat una estona més amb en Martí...

PARE.- Ja era hora d'entrar.

MARE.- Mira que en som de diferents, tu i jo, ben diferents.

PARE.- Tots els nombres perfectes són parells, encara que mai s'hagi pogut demostrar.

MARE.- La convivència no hi té res a veure amb les matemàtiques.

PARE.- Tot té a veure amb les matemàtiques.

MARE.- Per molt que insisteixis, amb això no em convenceràs, les persones no som números.

PARE.- Al mossèn no li poden fer el trasplantament perquè és diabètic. Quan jo me'n vagi es quedarà sol.

MARE.- N'hi posaran un altre al teu lloc.

PARE.- Com els esclaus remers, quan un queia, n'hi posaven un altre...

Pausa.

PARE.- Sí que plou.

MARE.- Ho veus?

PARE.- Aquí ho tens vermell.

MARE.- És que la sabata em frega. Si cau un bon xàfec, demà no caldrà regar.

PARE.- L'última vegada que va venir, jo no estava tan fotut... ara ja no serveixo per res...

MARE.- Vigila, no em tallis arran, que després em molesta.

PARE.- Que no m'escoltes?

MARE.- Quan parles així, prefereixo no escoltar-te. Ha dit que et veia molt bé.

PARE.- Quan s'està malalt, passes de ser un home que es feia respectar, a un vell que fa pena.

MARE.- A mi també em fot fer-me vella, què et penses? Però vols que et faci una llista de tots els que ja no ho poden explicar? El temps passa, passa per a tothom, i no s'hi pot fer res...

PARE.- Dies sencers perduts, buscant una paraula... Aquest peu ja està llest.

MARE.- Doncs jo sempre et veig omplint papers.

PARE.- Sí, això, només omplo papers.

MARE.- Saps per què no pots escriure? Pel mateix que no tens gana. No és el tractament, ni cap altra malaltia imaginària de les teves. Se t'ha fet una

bola aquí dins, i anirà creixent , creixent, fins que sigui impossible de trencar.

PARE.- Dur com una pedra ...

MARE.- Vaig veure una pel·lícula, amb un home que tenia unes grans ales a l'esquena i que podia escoltar els pensaments de la gent. De vegades, sentia un gran xivarri de moltes veus totes parlant l'hora, i vaig pensar que això deu ser el què hi tens tu dins del cap, un gran guirigall. Hi hauries de posar ordre, als teus pensaments, t'aniria bé per escriure. Amb les cases passa el mateix, fins que no les endreces, no hi ha silenci.

PARE.- L'Anna ja no em fa mai cap petó, t'hi has fixat?

MARE.- Ara ets tu qui no m'escolta. Espera, que m'aixeco.

PARE.- On vas?

Agafa el plec de papers del Pare i porta la cadira al costat d'ell.

MARE.- A veure, llegeix-m'ho.

PARE.- El què?

MARE.- Això, el que escrius.

PARE.- No hi diu res.

MARE.- Jo hi veig moltes paraules.

PARE.- Només són lletres.

MARE.- Au, vinga!

PARE.- Deixa-ho estar.

MARE.- No vull, he deixat estar massa coses, massa temps.

PARE.- Ja ho llegiràs quan sigui mort.

MARE.- Prefereixo sentir-t'ho dir mentre ets viu. I ningú ha dit que t'hagis de morir!

PARE.- T'he de fer l'altre peu.

MARE.- Ja me'l faràs en un altre moment.

PARE.- Ets tossuda.

MARE.- M'ho has encomanat tu. Vine, ens asseiem al llit i em llegeixes, com feies abans...

PARE.- Abans?

MARE.- Sí, abans, quan eres un jove amb el costum de cargolar els rinxols de la barba, i et posaves vermell a les meves classes de francès perquè et costava pronunciar, i fèiem l'amor com desesperats allà on fos...

PARE.- Estàs segura que parles de mi?

MARE.- Els pensaments no es poden evitar i jo me'n recordo, me'n recordo de tot, de tot, i tu també encara que no ho diguis. Perquè jo et conec, i com l'home de les ales, només jo et puc sentir, i he escoltat el silenci que hi ha al fons dels teus ulls, perquè de vegades fa tant de soroll, que és insoportable.

Pausa.

La Mare li posa els papers entre les mans i es miren.

PARE.- No entendràs res, t'ho adverteixo.

MARE.- Entenc el moment i amb això en tinc prou.

QUATRE

Llum al porxo

ANNA.- Què diria el pare si sabés que hi aniràs?

MARTÍ.- Potser no reaccionaria com ens pensem. Tants anys sense parlar-ne... Els records es deformen, amb el temps tot es confon.

ANNA.- La seva memòria segur que no ha esborrat res. Sempre he pensat que quan es queda allà, palplantat, fa això, recordar.

ANNA.- Però, per què hi vols anar?

MARTÍ.- Necessito respostes.

ANNA.- I si no les trobes?

MARTÍ.- Aquí, segur que no les trobaré.

ANNA.- Durant un temps, jo també em vaig obsessionar a saber què pensaven els que es van quedar a l'illa i defensen el règim, els que escriuen des de l'exili, els que van marxar però continuen fent conxorxa amb els d'allà. Ho vaig llegir tot, creu-me, tot, però ho vaig haver de deixar perquè em superava i no trobava cap resposta, al contrari, només més preguntes.

MARTÍ.- No és en les històries dels altres que hem de buscar, es tracta de reconstruir la seva.

Anna encén un cigarret.

MARTÍ.- Tornes a fumar?

Ella s'encongeix d'espatlles

MARTÍ.- Potser en aquestes capsas de la mare ...

ANNA.- Res, no hi trobaràs res. Trastos vells de quan la seva tia vivia aquí, vestits, sabates, algunes cartes en francès, tot del costat de la seva família. També llibres i quaderns nostres, de petits. Per cert, vaig trobar un dibuix teu del dia aquell que vaig fer veure que queia al safareig i tu vas creure que m'ofegava. Vas dibuixar una mà amb molts dits sortint d'un requadre tot pintat de negre, i la professora hi va escriure: l'Anna s'ofegava però no era veritat. I al costat, on et vas dibuixar tu amb la cara pintada de blau hi diu: llàgrimes d'en Martí.

MARTÍ.- *riu* Em vaig espantar tant, que les setmanes següents tartamudejava.

ANNA.- Eres un cagat.

MARTÍ.- I tu te n'aprofitaves.

ANNA.- Home, és que m'ho posaves tan fàcil! Si cridaves fins i tot quan veies una formiga!

MARTÍ.- Ni me'n recordava d'aquest dibuix...

ANNA.- N'hi ha d'altres de quan eres una mica més gran, sempre has tingut molta traça.

MARTÍ.- Potser vam tenir un avantpassat dibuixant?

ANNA.- O arquitecte...

MARTÍ.- Com és que no n'havíem parlat mai abans, de tot això?

ANNA.- Perquè en aquesta casa no es parla mai del que realment importa.

Me'l puc quedar, el dibuix?

Entra la mare.

MARE.- Voleu menjar res més?

L'Anna llença el cigarret.

ANNA.- *A cau d'orella* Pensa-t'ho bé Martí, no saps amb el que et pots trobar si vas allà.

MARTÍ.- No mare, gràcies, tot boníssim.

ANNA.- Ara torno. No toquis res mare, ja recollirem la taula nosaltres.

Surt.

MARE.- La teva germana es pensa que no sé que torna a fumar. No està gens bé, em preocupa...

MARTÍ.- És pel concert.

MARE.- I pel paio aquell que només li dona disgustos. Tan maca que és i ja l'has vist, ni s'arregla. Només assaja i assaja, però d'una manera que no és normal, sembla que s'amagui en la música, entens el que vull dir? Jo no sé què puc fer.

MARTÍ.- No hi pots fer res mare, és la seva vida.

MARE.- Però necessita ajuda i a mi no m'escolta, ja ho has vist, pot ser si tu...

MARTÍ.- A mi tampoc no em farà cas, ja saps com és.

MARE.- Intenteu, per favor, parla amb ella.

MARTÍ.- Mare...

MARE.- Digues.

Pausa breu

MARE.- Què Martí?

MARTÍ.- Eh?

MARE.- Què em deies?

MARTÍ.- ...Deia... Què diuen els metges de l'operació?

MARE.- Oh, els metges! És terrible no entendre de què t'estan parlant, et sents totalment inútil i a les seves mans. Tant si se'n surt com si no, sempre et poden dir que ja t'ho havien advertit. Quin món els hospitals! Sempre pendent de qualsevol comentari que et doni esperances, del més petit gest...

Pel teu pare tots són uns necis que s'enriqueixen amb els nostres mals.

ANNA.- *Entra.* A mi em rebenta que juguïn amb nosaltres d'aquesta manera, no ho suportó, tanta manipulació em treu de polleguera.

MARE.- Fas cara de cansada.

ANNA.- Estic bé mare, tranquil·la. Ara me n'aniré a dormir.

MARE.- Jo sí que me n'hi vaig. Apagareu els llums?

ANNA.- I tancarem la porta amb clau i passarem la balda.

MARE.- Bona nit. *Se'ls mira abans de sortir. Amb veu plorosa.* Com m'agrada tenir-vos a casa a tots dos!

MARTÍ.- Mare, què tens? *La va a buscar.*

MARE.- Res...

ANNA.- Segur que és pel pare.

MARTÍ.- Vine, seu.

ANNA.- Quina una n'ha fet ara?

MARE.- Està tan desanimat... Us estima molt, a tots, a tots ens estima, no ho sap dir però... Li hauríeu de fer entendre que encara el necessiteu, que us pot ser útil. Veure'l així... Jo intento tant com puc aprofitar aquests moments, que encara són nostres...

MARTÍ.- Tot anirà bé dona.

MARE.- Aquests dies que estaràs aquí Martí...

ANNA.- No es queda, mare.

MARE.- Ah, és veritat...

ANNA.- Ja ho sabies?

MARTÍ.- Li he dit jo abans... Que marxava de viatge.

MARE.- Em sap greu filla, tu necessites concentrar-te en el concert i nosaltres... Et penses que no ho entenc?

ANNA.- Ja ho sé mare, ja ho sé.

MARE.- Em sap tant de greu fer-vos anar malament... Vés-te'n igual Anna, marxa, el teu pare i jo ja ens arreglarem.

ANNA.- No em facis cas, ho sento, tu no en tens la culpa.

MARE.- T'ho dic de veritat, vés-te'n.

ANNA.- Ja ho veurem, en parlem demà. Entro amb tu, se'm tanquen ells ulls. No t'importa Martí?

MARTÍ.- Ja tancaré jo. I al matí t'ajudaré amb les capsos, mare.

ANNA.- **Li xiuxiueja en Martí.** Pensa-t'ho, pensa-t'ho bé...

MARE.- Sí, fill, s'ha d'anar fent neteja, de mica en mica, de mica en mica.

Elles se'n van.

En Martí es queda sol.

La llum va minvant.

CINC

De lluny s'escolta la música que toca l' ANNA.

Al fons, a contrallum, la figura retallada del pare, immòbil, mirant a l'horitzó.

En Martí arriba per l'altre costat i s'atura quan el veu.

L'observa una bona estona.

Se'n va.

Fosc

SIS

El Pare està assegut al porxo. Entra en Martí.

MARTÍ.- Bon dia pare, com estàs avui?

PARE.- Vens de córrer? Ens pensàvem que encara dormies.

MARTÍ.- Ara és la millor hora, després fa massa calor. Que bé que es respira aquí! Ja has esmorzat?

PARE.- M'estic prenent un cafè amb llet. La mare deu estar a punt d'arribar, ha anat a buscar el pa i el diari.

MARTÍ.- En bicicleta?

PARE.- Si noi, jo ja li dic que qualsevol dia caurà.

MARTÍ.- Deixa-la, li faràs agafar por i a ella li encanta.

PARE.- Ja no té edat.

MARTÍ.- Què estàs fent?

PARE.- Una llista.

MARTÍ.- De què?

PARE.- Amb els noms de les persones inhumanes que es mereixen anar a l'infern i ser jutjats per Minos. Veus? Aquests són els noms dels metges carnissers que m'han estat remenant, a ells se'ls hi aplicarà un tractament especial.

MARTÍ.- Els hi tens botada als metges...

PARE.- Petrarca també, i dos-cents anys més tard, va ser Leonardo qui els va qualificar de destructors de la vida. No hem avançat gaire des de llavors.

MARTÍ.- Home, també n'hi deu haver que fan bé la seva feina, si no estaríem perduts!

PARE.- Celebro que no siguis ni metge, ni polític.

MARTÍ.- A totes les professions hi ha de tot, pare.

PARE.- *recita*

“Per què no vens tu, Tepes Senyor, i agafant-los de la mà

els divideixes en dues bandes: en dementis i en infames.

I en dues grans masmorres amb la força els aplegues,

I incendies la presó i la casa de bojos!”

MARTÍ.- Mentre tu envies gent a l’infern, jo em vaig a dutxar.

PARE.- Espera un moment, vull parlar amb tu.

MARTÍ.- Digues.

PARE.- Seu. Hi he estat donant voltes i... A la teva germana no li va bé

estar aquí, ha d’assajar i la distraiem. Tu també estàs ocupat i viatges

sovint. I la mare amb la casa i tot plegat... Tinc un amic a l’hospital...

MARTÍ.- El mossèn, ja me n’han parlat.

PARE.- És una persona extraordinària, m’agradaria que el coneguessis.

Fins quan et quedes?

MARTÍ.- Doncs...

PARE.- Li trucaré després a veure si algú el pot acompanyar i ve a sopar.

O millor a dinar, ja ho veurem... Bé, el cas és que he arribat a la conclusió

que a mi no em cal aquest trasplantament.

MARTÍ.- Com, que no et cal?

PARE.- Quants anys més puc viure?

MARTÍ.- Espero que uns quants!

PARE.- Amb trasplantament o sense, el que és evident és que no tinc tota una vida al meu davant. És millor que aquests òrgans els utilitzin per a una persona més jove.

MARTÍ.- Però...

PARE.- El tema del transport ja el tinc resolt, hi aniré amb taxi. He fet números i cada setmana anar i tornar...

MARTÍ.- No vols trasplantament?

PARE.- Així no hauré de molestar a ningú.

MARTÍ.- No ho entenc, i seguiràs anant cada dia a l'hospital?

PARE.- Tres dies, només són tres sessions a la setmana. El cap de setmana descanso.

MARTÍ.- És a dir, que en lloc d'acabar amb tot això, el que vols és seguir-ho allargant de per vida, és això el que m'estàs dient?

PARE.- No caldrà que m'acompanyeu ni tu, ni la teva germana.

MARTÍ.- Molt bé pare, molt bé, bravo! Quina gran solució! Ja ho saben elles, els hi has dit?

PARE.- Encara no.

MARTÍ.- I no et sembla que haurien de saber les teves intencions? Viuen pendents de tu!

PARE.- Exacte! I limitar la lliure mobilitat de les persones, com faig jo amb la teva mare i la teva germana, també està condemnat amb l'infern, i no vull haver d'incloure el meu nom a la llista.

MARTÍ.- Pare...

PARE.- Deixa'm parlar. A la teva mare li ha costat adaptar-se des que es va jubilar, i ja saps com la trambalsa que li canviïn el seu ordre. Ara que ho té tot ben organitzat, no puc tornar a estar a casa tot el dia, ho entens? No em voldria deixar sol i la faria anar malament.

MARTÍ.- Però què estàs dient?

PARE.- Sé de què parlo fill.

MARTÍ.- Però jo no!

PARE.- *Recita.*

“Amb una ànima elegíaca, és impossible viure en la Història i fer-hi bona fila. Com participar-hi, quan hom sap, quan hom sent que cada dia que passa, ens allunya una mica més del Paradís?”

MARTÍ.- Ja està bé de recitar, pare, estic intentant tenir una conversa amb tu sobre la vida real!

PARE.- No hi ha res que no s'hagi dit abans, millor expressat, amb les paraules més justes.

MARTÍ.- A mi no m'interessa el que diguin els altres, vull saber què penses tu.

PARE.- Doncs ja t'ho he dit.

MARTÍ.- Ho tens tot decidit, oi? No t'importa la nostra opinió.

PARE.- És el millor per tots.

MARTÍ.- No t'entenc pare, de veritat, no t'entenc. És esgotador intentar interpretar el que dius i el que no dius...

Arriba la Mare

MARE.- Ja t'has llevat? Que has anat a córrer?

MARTÍ.- Bon dia mare. Em vaig a dutxar.

MARE.- No triguís que preparo l'esmorzar. *Al pare.* Ja us heu discutit?

Ell no contesta. Té, el diari.

SET

En Martí es troba amb l'Anna.

Al fons, el Pare llegint el diari.

ANNA.- Que matiner!

MARTÍ.- El pare se n'ha d'anar avui mateix a viure al meu pis, tindran l'hospital allà al costat i tot serà més fàcil.

ANNA.- T'ho ha dit ell?

MARTÍ.- Ho he decidit jo.

ANNA.- Ah! Ja m'estranyava, perquè el pare no en vol saber res de la ciutat.

MARTÍ.- Doncs s'haurà d'aguantar.

ANNA.- Si el treus d'aquí, encara s'enfonsarà més.

MARTÍ.- Aquesta situació és insostenible.

ANNA.- Però, què ha passat?

MARTÍ.- Què vols que passi, que va a la seva, com sempre! I jo no vull que tu carreguis més amb tot, ni haver-me de sentir jo malament per no quedar-me.

ANNA.- A mi no m'importa portar-lo a l'hospital, el pitjor és que cada vegada depenen més de mi i m'interrompen a cada moment. No poden venir al teu pis, no saps el que et dius!

MARTÍ.- No hi veig cap altra solució. Que hi estiguin mentre estic de viatge, després ja ho veurem... Buscarem algú o... Tampoc no s'allargarà indefinidament aquesta situació. Però ara s'ha acabat. Després en parlem.

ANNA.- Has pensat en el que et vaig dir ahir?

MARTÍ.- En què?

ANNA.- En el viatge.

MARTÍ.- Ho sento Anna, però ara no estic d'humor.

ANNA.- Crec que no hi has d'anar.

MARTÍ.- Però, per què? Per què insisteixes tant? Hi aniré, ja està decidit. I no em va agradar gens que em parlessis a cau d'orella d'aquella manera, com quan érem petits i em volies fer por, tot i que ara, la que sembla més espantada ets tu.

ANNA.- És que no sé que hi esperes trobar!

MARTÍ.- Necessito saber la veritat.

ANNA.- La veritat? Quina veritat? La dels altres? La teva? Perquè la seva no la sabràs encara que vagis allà.

MARTÍ.- Tots els que han marxat en parlen, per què ell no?

ANNA.- No tots...

MARTÍ.- Què pot ser tan terrible? Què amaga? No deixo de preguntar-m'ho i segur que tu tampoc.

ANNA.- *Referint-se al Pare.* Mira'l, mira'l bé Martí... Mira la corba de la seva esquena. De veritat creus que ha pogut fer res de terrible?

MARTÍ.- Abans la portava ben dreta.

ANNA.- Per què hem de pensar sempre en el pitjor?

MARTÍ.- El miro i no sé qui és.

ANNA.- S'ha fet vell, està cansat...

MARTÍ.- Hòstia Anna, tenim dret a saber!

ANNA.- El mateix que ell a callar.

MARTÍ.- Però ens oculta una part del nostre passat!

ANNA.- Doncs te l'inventes! Jo també ho he fet, tothom ho fa.

MARTÍ.- Jo no puc. No suporto que vagi a la seva d'aquesta manera, que prengui decisions i ens en deixi al marge. Que es quedi quiet i mut... Em posa nerviós, molt nerviós... Parlar amb ell és... No t'hi pots comunicar, és com parlar amb un tros de pedra.

ANNA.- Però no és una pedra, té cor i sentiments.

MARTÍ.- De què collons serveixen, si no els ensenya mai!?

ANNA.- Aquests dies que he estat convivint amb ells, amb tota la situació de la malaltia del pare... D'acord que són com són, que ella l'atabala, que

ell s'enrabia, però entre ells, hi ha un lligam... No sé com dir-ho... És més que complicitat... I jo no vull que res m'embruti aquesta imatge que tinc d'ells, ho entens? Tant se me'n dona quina va ser la seva vida abans, no tenim cap dret a furgar en el seu passat. Els pares tenen...tenen...el que jo no tindrè mai...

Plora. Pausa.

MARTÍ.- *Amb un dit li atura una llàgrima.* Les llàgrimes d'Anna.

ANNA.- *Amb un mig somriure* Que ets burro...

MARTÍ.- Està clar que no et pots quedar aquí ni un minut més. Estàs feta pols. I no és només pels pares, oi? Has de prendre una decisió Anna, t'estàs fent mal.

ANNA.- La mare ja t'ha inflat el cap? No el puc deixar, no el puc deixar, no sé com fer-ho.

MARTÍ.- I és clar que pots! Ets una tia forta, i ets el meu exemple! Cada vegada que estic a punt d'engegar-ho tot a la merda, penso que tu seguiries endavant i continuo! Va dona, no ploris, no s'ho mereix, si segur que tu li dónes mil voltes...

ANNA.- No t'esforcis Martí, deixa-ho, no hi pots fer res, ni tu ni ningú, és...és una qüestió diguem-ne... femenina per resumir... ni que en parléssim hores...

Pausa

MARTÍ.- Cada vegada que vinc a aquesta casa, espero que alguna cosa canviï, però mai no es mou res, només la maleïda la taula. El pare segueix quedant-se quiet, palplantat, aquest matí l'he vist... Tu i jo som la conseqüència d'un passat que no coneixem. Ahir vaig estar a punt de dir-li a la mare la veritat del viatge però... Hi ha sempre aquest mur... Amb tu també, tot és tan hermètic... Necessito sortir a córrer perquè m'ofego... Per això em busco excuses i em costa tant venir, per aquest ambient... I quan me'n vaig em sento fatal, i ara més, perquè et deixo sola amb ells... He de fer aquest viatge, Anna, i ha de ser abans que el pare es mori, no tinc més arguments per convèncer-te, la veritat és que tampoc no hi he pensat molt, i és probable que tinguis raó i que no estigui prou preparat per enfrontar-me a segons què, però em conec i si li dono massa voltes, em faré enrere. Ja saps com sóc, encara m'espanten les formigues.

ANNA.- *Vençuda.* Ets un mal parit, des del principi sabies que jo no els deixaria sols.

Ell l'abraça.

La Mare els crida de lluny.

MARE.- Tothom a esmorzar!

VUIT

De lluny s'escolta la música de l'Anna.

Veiem a la Mare, darrere la finestra de la cuina, parlant com si hagués algú a l'altre costat, mentre prepara una amanida.

Per portar una casa cal imaginació, per cuinar també, per no caure en la repetició. El meu marit ha de seguir un règim especial perquè està malalt, però no m'importa, invento plats. Vaig agafar molta pràctica allà, quan havia de cuinar amb el poc que teníem. Aquí és més fàcil, hi ha de tot, menjar sa.

Avui prepararem una amanida amb enciams de diferents colors, així queda més alegre. Primer cal rentar bé l'enciam amb aigua, molta aigua, aquí l'aigua és bona i fresca...

Pujar i baixar galledes, tants graons amunt i avall, amb aquella calor, després de tantes setmanes sense aigua. Li vaig demanar a la veïna que em deixés a la seva filla, era un bebè, li vaig embrutar el vestidet i la careta, me la vaig posar sota el braç i me n'hi vaig anar. Jo sola, amb la criatura, em vaig anar a queixar. Els hi vaig dir que així no es podia viure, els meus sogres a casa, nosaltres i la petita, no podia ser. *Mírenla pobrecilla, miren que sucia la traigo...* No sé com em vaig atrevir. La inconsciència de la joventut dóna coratge, la necessitat també. I quan ens van portar un dipòsit amb litres i litres d'aigua, vaig pensar que m'havia sortit bé...

Mireu que macos i frescos aquests enciams! Però s'ha de vigilar que no hi hagi cap cuc, sempre n'hi ha algun camuflat entre les fulles, costen de trobar. De la vista no estic malament, de prop hi veig bé, però sempre n'hi ha algun que se t'escapa...

No els hi va agradar que tinguéssim tanta aigua, a alguns veïns no els hi va agradar, que nosaltres no haguéssim de pujar i baixar galledes, ens miraven malament... Els pares del meu marit ens havien portat un porc, s'havien arriscat molt, no teníem dret a tenir-lo a casa, ells vivien al camp, també passaven coses molt grosses al camp, però no se'n parlava....

Ara colem l'enciam i deixem que vagi perdent l'aigua mentre prepararem la pastanaga. És sana i dóna color. La ratllarem perquè sigui més fàcil de mastegar i de digerir, perquè a ell li costa, al meu marit, digerir no li és fàcil. Abans tenia sentit de l'humor i era parlador. Ara prefereix la penombra. Si voleu hi podeu afegir tomàquet a l'amanida, nosaltres no en mengem...

No volia pujar les escales, el porc, nosaltres patint per si algú el sentia cridar, tot fosc perquè no ens veiessin. Li vam haver de tallar les cordes vocals, el vam deixar mut, al porc. Tots vivint dins aquell pis, amb la calor, amb la pudor, amb les persianes sempre avall...

He comprat al mercat un parell d'aquests enciams petits que tenen forma de flor, mireu que bonics són. No els tenen a tot arreu, si no en trobeu, podeu posar alguna flor de veritat, de les que es mengen, jo no les he tastat

mai, però qualsevol flor decora, una flor al vestit o al cabell. Quan vam venir a viure aquí no me'n vaig posar més de flors, tant que m'agradava fer-ho...

Allà teníem molts amics, alguns sabien de què anava la cosa, però no tots van reaccionar igual...

Jo no en poso de tomàquets a l'amanida...

El carrer en va quedar ple, ple de tomàquets, xafats, amb aquella olor àcida, sota l'escalfor del sol. Va ser una advertència severa. *No se puede traicionar al pueblo compañera*. Ens van requisar el porc. Van venir i se'l van endur. *No debiste haberlo escondido compañera*. Algú del barri ens va delatar, per allò de l'aigua, era un parany, i jo em pensava que m'havia sortit bé. Els hi van explicar tot, que el bebè era de la veïna també, per diners suposo, per quatre cèntims de res. Per fam també deuria ser, perquè quan hi ha gana la gent es desespera, i allà se'n passava molta...

Eixuguem les fulles amb un drap, una per una, és més laboriós però fan més goig i veus si ha quedat algun cuc, sempre n'hi ha algun...

No sé per què, però quan netejo l'enciam, tot em retorna. El sol que queia, el carrer polsegós, la gent darrera els barrots de les finestres, davant els portals, tothom mirant i jo caminant per sota el balcó de casa, amb la mirada fixa al davant, amb una pancarta penjada al coll: *Soy una gusana*, això deia, *una gusana*. Costa de creure, però allà es feia així. Tothom em va veure, tothom, el meu marit, també.

Jo no els miro aquests programes que fan a la televisió sobre la intimitat de les persones, em fan vergonya, ells sembla que no en tenen, pobra gent, quina manca de dignitat, per diners deu ser, com tot, com sempre, jo no sé com hauria de ser el món, no ho sé, però no així, no d'aquesta manera...
El drap si és blanc millor, el blanc fa net, allà els homes vestien de blanc.
Aneu assecant-les així, una a una...

Ens van tractar com a delinqüents, pitjor encara, com a bèsties. Si volies marxar del país, t'obligaven a treballar al camp per guanyar-te el visat de sortida, i trigaven, trigaven, dos anys i tres mesos el nostre, es diu aviat.

Les mans es fan malbé al camp, l'esquena també. Pel carrer em cridaven, *Por qué no te mueres?* Podies fer com si no ho sentissis, però s'entenia perfectament, i em tiraven de tot, tomàquets, sobretot tomàquets que regalimaven pel cos...

Ben eixutes les fulles, jo les tallo petites perquè el meu marit no s'ennuegui...

Trigaven i trigaven a donar-nos el visat, era una estratègia, per si canviàvem d'opinió, per si no ho resistíem. Jo al camp, doblegant l'esquena, ell, el meu marit, en aquell lloc fosc, poc ventilat, deixant-s'hi la vista, obligat a enganxar segells. Tantes hores, dies, mesos, tant de temps perdut, inútil, esperant un paper, per marxar, per fugir del mal son. Ell ho sabia, el meu marit, sabia que marxar d'allà també era perdre...

Hi afegim unes olives, negres i verdes, verd, verd oliva, verd com els seus uniformes... Jo les prefereixo sense pinyol, sense res, buides, sense entrebancs...Cridaven, *por qué no te has muerto ya?* I eren gent com nosaltres, gent que ens coneixien, gent amb por...

A la televisió tot ho tergiversaven, el govern deia que tot ho feia pel poble, que era transparent, ens enganyaven, allà era així, aquí sovint també, el poder ja se sap...

Agafem una plata, si és plana millor, hi poseu les fulles alternant els colors, així, com un jardí, com un paisatge...

Viure aquí ens agrada, quan el cel és clar es veu el mar, el mar, el mar...

I ara la salsa, que li donarà el toc de gràcia a l'amanida. Agafeu un bol, hi posem un raig d'oli, una mica de vinagre, sal i una culleradeta de mel, no us sé dir les proporcions exactes, és qüestió d'anar remenant, provant i rectificat...

La sensació canvia d'allà cap aquí, la sensació de tot, no et sembla ben bé que siguis tu, que et passi a tu, una barreja d'esperança i temor...

S'ha d'anar lligant bé la salsa, amb paciència, cuinar vol paciència...

Nosaltres tota la vida junts, el meu marit i jo, fent-nos costat. Ell sabia que era la seva fi, marxar d'allà, la seva fi, ai, això sempre em fa plorar...

No hi he posat ceba a l'amanida, encara que aquí n'hi ha de magnífiques, de les que no repeteixen, però ahir ja en vam menjar i m'agrada variar, amb la ceba no em cau ni una llàgrima, no, a mi no...

Marxar, per ell, era l'única manera de no doblegar-se, de no transigir, però sabia que era perdre...

M'oblidava dels pinyons, afegir fruits secs a l'amanida és bo per la salut, fa el plat més complert...

No sé com algú pot portar sobre la seva consciència la vida de tants altres, i la mort, sobretot la mort de tants, perquè fins hi tot quan sobrevius, hi ha una part de tu que és queda allà, morta, per sempre més...

Jo us explico l'amanida a la meva manera, però vosaltres la podeu fer a la vostra, amb allò que més us agradi...

Els malparits són els qui més viuen, però tots pensem que no serà així, i tots caiem en el mateix error... Deixar mut al porc... El meu marit hi tornaria a l'illa, no ho diu, però hi tornaria. Pot ser després del trasplantament...

Jo ja sabia que un dia o altre la malaltia arribaria, perquè un pes així, un cos humà no pot...

Una vegada m'ho va dir, només una, però n'hi va haver prou. Mai més li he sentit aquell to, ni li he tornat a veure aquella expressió a la cara. Va ser el dia que marxàvem, quan ja no teníem els peus a l'illa. -S'ha acabat- Això va dir. Volia dir molt més, molt més...

La vida, fins que no t'ha passat gaire bé tota, no la comences a entendre, i llavors, què pots fer?...

Recordeu, netejar bé cada fulla, no hi deixeu cap cuc, sempre n'hi ha algun.

I no us oblideu dels detalls, dels petits detalls. Millor tenir una llibreta per escriure els menús, tot ben apuntat, perquè la memòria no ho esborri.

Jo sort que tinc maneres de distreure'm, però a ell li costa més, al meu marit, tot li costa més. Quan has vist a la teva dona passar per sota el balcó, d'aquella manera, per culpa de l'aigua, del porc. Del que ell escrivia, també...

Jo era jove llavors i moltes coses no les entenia, ara tampoc. Tot el que era dolent podia ser pitjor. No sé com ha de ser el món, no ho sé, però no així, no d'aquesta manera...

El meu marit i els altres, els amics de veritat, van començar a sortir al balcó cada dia. Cada dia es quedaven allà drets, palplantats, a la mateixa hora, a l'hora que jo havia passat, amb el cartell penjant del coll, amb el cordill que s'enredava amb els cabells del clatell...

I molts altres homes, per tota l'illa, també ho van començar a fer. Potser encara ho fan, els que encara són vius, a mi m'agrada pensar-ho...

Ell tornaria a l'illa, el meu marit i jo amb ell. És dur marxar d'aquest món sabent que l'enemic encara és viu. Se n'ha de sortir del trasplantament, ha de sobreviure a l'enemic. *Solavaya, solavaya que se vaya!*

La música de l'Anna ha anat in crescendo.

La figura del Pare es retalla al fons, quiet, mirant a l'infinit.

La veu en off d'en Martí, que parla des d'un telèfon, es barreja amb fons de música cubana.

MARTÍ.- Anna, això és fantàstic, t'encantaria! Estic amb uns músics genials, la ciutat és preciosa i els cubans, una gent increïble! Amables, simpàtics, acollidors. Sents la música? Escolta...La sents? L'Havana és una ciutat única! Color, rom i mojitos, això és Cuba nena, això és Cuba!

MARE.- *Solavaya, Solavaya que se vaya!*

Fosc

Calonge, estiu 2009- Lyon, tardor 2010

A Ricard Salvat *in memoriam*.

A Pepe Triana i Chantal.

A Avelardo Estorino *in memoriam*.

A la Càtedra Catalana de l'Havana.

A tots els qui han mort i viuen injustament víctimes de la tirania.